

Odlišné stanovisko sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej

Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájam svoje odlišné stanovisko k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. PL. ÚS 53/2015-20 zo 16. decembra 2015 (ďalej len „uznesenie zo 16. decembra 2015“), ktorým bol odmietnutý návrh generálneho prokurátora Slovenskej republiky JUDr. Jaromíra Čižnára (ďalej len „generálny prokurátor“) na začatie konania o súlade § 3 ods. 1 písm. b) v časti vety za bodkočiarkou zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „napadnuté ustanovenie zákona o advokácii“ alebo „zákon o advokácii“) s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 19 ods. 2 a čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Pretože s väčšinovým právnym názorom pléna na rozsah prijatia návrhu generálneho prokurátora na ďalšie konanie nesúhlasím, pripájam k nemu svoje odlišné stanovisko.

Ústavný súd (ďalej aj „väčšina pléna“) po predbežnom prerokovaní *«na základe už „uvedeného“ pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyhodnotil návrh navrhovateľa na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia ako zjavne neopodstatnený, a preto ho podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol»*. Tým „uvedeným“, ako z textu odôvodnenia, ktorým odôvodňuje výrok svojho rozhodnutia, že návrh odmieta, vyplýva, je podľa väčšiny pléna zjavná neopodstatnenosť návrhu.

Podľa môjho názoru však ide o negatívne meritórne rozhodnutie spracované na desiatich stranách. K takémuto typu rozhodnutí – odmietaniu návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy – som už viackrát vyslovila svoj názor (napr. vo veci vedenej pod sp. zn. PL. ÚS 15/08), v ktorom som okrem iného uviedla: *«Rozhodovanie o súlade právneho predpisu s ústavou je jednou z najvýznamnejších*

právomoci ústavného súdu. Ústavný súd jej uplatnením zasahuje do právneho poriadku spôsobom, ktorý nie je výsledkom štandardného legislatívneho procesu, a preto tento zásah považujem za mimoriadne významný, výnimočný a vážny. Posunutie meritórnych výrokov rozhodnutia o súlade právnych predpisov s ústavou len na úroveň odôvodnenia rozhodnutia v rámci predbežného prerokovania sa mi javí nielen ako chybný a nesprávny postup, ale aj ako postup, ktorý nie je v súlade s čl. 125 ústavy a aj s § 41 zákona o ústavnom súde... Ak sa ústavný súd chcel k veci meritórne vyjadriť v rozsahu a spôsobom, ktorý prezentoval v odôvodnení „odmietajúceho“ uznesenia, mal podľa mňa prijať návrh na ďalšie konanie...» Na tomto názore aj naďalej trvám.

Moje opakované uplatňovanie odlišných stanovísk týkajúcich sa odmietania návrhov na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti už pri ich predbežnom prerokovávaní, pričom ide o „jasné“ meritórne, aj keď negatívne rozhodnutia, signalizuje dosť zásadný odklon od pôvodnej a dlhoročnej judikatúry ústavného súdu. Takéto vyhybanie sa ústavnej právomoci, ale aj ústavnoprávnej „zodpovednosti“ si neviem racionálne vysvetliť a považujem ho za rezignáciu ústavného súdu na vyslovenie svojho právneho názoru ako všeobecne záväzného, ktorú už ústavný súd uplatnil aj v ďalšom konaní (podľa čl. 128 ústavy) výsledkovo „opatrenom“ všeobecnou záväznosťou meritórneho rozhodnutia (PL. ÚS 45/2015). Takto nastolený trend rozhodovacej právomoci ústavného súdu nekorešponduje s mojimi predstavami naplnenia pojmu materiálnej ochrany ústavnosti a materiálnej povahy právneho štátu.

Vzhľadom na odmietnutie návrhu generálneho prokurátora sa už k meritu veci obsiahnutému v „klasickom“ náleze nebudem môcť vyjadriť, preto uvediem len hlavné výhrady k právnemu názoru väčšiny pléna na ústavnosť napadnutého ustanovenia zákona o advokácii uvedenému v odôvodnení uznesenia zo 16. decembra 2015, a to predovšetkým preto, že mám pochybnosti o „ústavnosti“ napadnutého ustanovenia zákona o advokácii.

Generálny prokurátor na s. 8 svojho návrhu tvrdí, že „*Namietaná právna úprava odníma osobám, ktoré sa stali advokátskymi koncipientmi pred jej prijatím, legálne nadobudnuté právo a legitímne očakávanie v súlade s dovtedy platným právnym stavom,*

že po splnení dovtedy platných a účinných podmienok sa stanú advokátmi. Zastávam názor, že ide o zásah do týchto práv vo forme pravej retroaktivity, ktorá je v právnom štáte, aj s odkazom na ustálenú judikatúru ústavného súdu, neprijateľná. “.

Kľúčovým problémom v návrhu je absencia prechodného ustanovenia v zákone o advokácii. Podľa môjho názoru absenciu prechodného ustanovenia nemožno vyhodnotiť ako legislatívne opomenutie tak, ako ho vyhodnotila väčšina pléna; táto absencia ním jednoducho nie je a ani nemôže byť, čo musí byť jasné každému, legislatívcovi, o to viac zákonodarcovi, a nemalo by to byť cudzie ani ústavnému súdu. Ak prechodné ustanovenie v novej právnej úprave nie je (t. j. chýba), od nadobudnutia jej účinnosti sa postupuje podľa novej právnej úpravy. V tejto súvislosti je podľa mňa nanajvýš nenáležité argumentovať judikatúrou ústavného súdu, podľa ktorej ústavný súd už vyslovil, že *„Legislatívne opomenutie je stav, keď zákonodarca, pozitívne upravujúc určitú oblasť spoločenských vzťahov, opomenul niektoré významné prvky tejto právnej úpravy. Zákonodarca teda pri legislatívnom opomenutí reguluje určitú oblasť nekompletné, fragmentárne, opomínajúc právny komponent, ktorý je želateľný z hľadiska integrity daného inštitútu, resp. ústavnosti. Ústavné súdy za určitých okolností riešia situáciu legislatívneho opomenutia buď derogáciou z pozície negatívneho zákonodarcu, alebo ústavne konformným výkladom. Všeobecný súd nesmie pri rozhodovaní odmietnuť spravodlivosť ani v prípade nepravnej medzery v práve... Môže však taktiež, využívajúc aj perspektívu všeobecného súdu aplikujúceho dané ustanovenia, vykonať záväzný ústavne konformný výklad (PL. ÚS 23/05). “.* Podľa mňa v danom prípade o takúto situáciu nejde.

Podľa môjho názoru nesedí ani „ponuka“, že *„ústavný súd... v rámci abstraktnej kontroly môže konštatovať, že ide o legislatívne opomenutie, a eventuálne ho riešiť derogačným apelom na zákonodarcu“*, pretože tomuto kroku sa ústavný súd vo vzťahu k zákonodarcovi priamo vyhol tým, že návrh odmietol.

Väčšina pléna podľa mňa nielenže nesprávne vyhodnocuje absenciu prechodného ustanovenia ako legislatívne opomenutie, ale túto svoju mylnú „premisu“ aj ďalej rozvíja, keď na preklenie tohto, pre väčšinu pléna legislatívneho opomenutia, ďalej „ponúka“,

„využívajúc aj perspektívu všeobecného súdu aplikujúceho dané ustanovenia“, ako riešenie „vykonať záväzný ústavne konformný výklad“, zrejme v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého „výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou“. Takáto ponuka na riešenie existujúceho naozaj ústavného problému nie je akceptovateľná ani pri pripustení najvyššej miery aktivizmu orgánov súdnej moci, ktorý sa za určitých podmienok môže zmeniť až na svojvôľu.

V Košiciach 16. decembra 2015